

VAMMAISFOORUMI RY**LAUSUNTO****Sosiaali- ja terveysministeriö**
kirjaamo.stm@stm.fi**Helsinki, 9.3.2017****Viite** Lausuntopyyntö STM129:00/2014, pvm 23.1.2017**Asia** Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö
potilasvakuutustyöryhmän loppuraportista

Vammaisfoorumi on 30 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 280 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta henkilöä.

Yleistä

Vammaisfoorumi kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua potilasvakuutustyöryhmän loppuraportista. Vammaisfoorumi kiinnittää huomiota siihen, että tapahtuneen potilasvahingon käsittelyn selvittely on perusteltua aloittaa jo ennen kuin asian korvausoikeudellinen puoli tulee edes ajankohtaiseksi. Nimittäin potilaalle tulee antaa mahdollisuus käydä sovintoneuvotteluja avoimesti hoitovirhe-epäilytilanteessa hoitohenkilökunnan kanssa. Joissakin tilanteissa hoitohenkilökunnan puolelta tapahtuva virheen myöntäminen ja virallinen anteeksipyyntö sekä osapuolten välinen sovinto voivat vähentää potilaan tarvetta täysimittaiseen prosessuaaliseen menettelyyn.

Potilasvakuutuslain rakenne ja kirjoitustapa on hyvin sekä modernilla tavalla toteutettu. Erityisesti useat konkreettiset tapausesimerkit siitä, missä tilanteessa laki soveltuu ja milloin maksetaan korvausta, palvelevat lainsoveltajaa varsin monimutkaisen lain soveltamisessa silloin, kun myös yksilöllisestä harkinnasta pidetään kiinni. Toisaalta lakiin tehdyt vähäiset muutokset kertovat korvauskäytännön sisällyttämisestä lähes sellaisenaan lakiin. Siksi yksilöllinen oikeudellinen harkinta vaaditaan eikä tapausesimerkit voi olla tyhjentäviä.

Loppuraportista käy myös ilmi harkittavissa oleva mahdollisuus, että potilasvahingon prosessuaalinen käsittely olisi jatkossa mahdollista siirtää

yleisestä tuomioistuinmenettelystä vakuutus oikeuden kautta tapahtuvaan menettelyyn. Vammaisfoorumin mielestä tämä olisi kannatettava ja jatkotyöstöä kaipaava esitys, koska se parantaisi potilaiden yhdenvertaista oikeusturvaa ja pienentäisi taloudellisia riskejä, jotka voivat tosiasias sa estää potilaan oikeuden saatavuuden potilasvahinkoasioissa.

Potilasvakuutuslain soveltamisalan laajentaminen kehoon pysyvästi asennettavan terveydenhuollon laitteen aiheuttamasta potilasvahingosta tärkeä uudistus

Vammaisfoorumi pitää erityisen tarpeellisenä korvausten laajentamista kehoon pysyvästi asennettavan terveydenhuollon laitteen aiheuttaman potilasvahingon johdosta nimenomaisesti potilaan oikeusturvan saatavuuden kannalta tarkasteltuna. Lain perusteluissa kuvataan hyvin ja selkeällä tavalla uudistusta ja sen tarpeellisuutta. Käytännössä tuotevastuulaki ei ole turvannut terveydenhuollon laitteen aiheuttamaa potilasvahinkoa riittävän kattavasti ja potilas on jäänyt helposti väliinputoajaksi, koska korvauksenmaksajasta on vallinnut epäselvyys. Lakiin tehtävällä kirjauksella voidaan arvioida edistettävän terveydenhuollon laitteiden turvallisuutta niissä käytettävien materiaalien osalta, koska niiden aiheuttamat henkilövahingot korvataan aiempaa helpommin ja mm. *metal on metal* –tyyppisten lonkkaproteesien aiheuttamista ongelmakohdista päästäisiin toivottavasti eroon. Proteesien metalliosien yhteen hankautumisen aiheuttamista ongelmista elimistössä olemme saaneet yhteydenottoja. Metalliosien yhteen hankautuminen irrottaa metallista hienosyistä metallipölyä, joka puolestaan on aiheuttanut tulehduksia lonkkaproteesin käyttäjien elimistöissä.

Vammaisfoorumi huomauttaa, että pysyvästi kehoon asennetun terveydenhuollon laitteen aiheuttaman potilasvahingon korvaamisessa on kiinnitettävä huomiota uhrin erityiseen vahinkoherkkyyteen ts. vahingonkäräjien olosuhteisiin erityisesti laitteen käyttöä arvioinnissa, koska esimerkiksi aktiivi-ikä ja mahdollisesti vammaan liittyvät erityispiirteet sekä ylipaino asettavat eri tavoin laitteen käytölle haasteita ja saattavat nopeuttaa laitteen kulumista laitteen valmistajan ennakkoon antamasta ohjeistuksesta huolimatta.

Ammatillisen kuntoutuksen säännökset osin kannatettavia – lain yksityiskohtaisissa perusteluissa YK:n vammaissopimuksen vastaista terminologiaa

Ammatillisen kuntoutuksen säännösten kirjoittaminen lakiin on Vammaisfoorumin mielestä kannatettavaa työikäisten työ- ja toimintakyvyn tukemiseksi ja parantamiseksi sekä vammaisten henkilöiden työhön paluun tai vammaisten yrittämisen edistämiseksi. Lakiesityksen 26 §:n 2 momentin kohdassa 1 käytetään kuitenkin YK:n vammaissopimuksen tarkoituksen ja sisällön vastaista termiä *vajaakuntoinen*, joka tulee muuttua muotoon *osatyökykyinen*. Edelleen terminologiaan liittyen Vakuutusalan kuntouttamiskeskukseen sijaan tulee käyttää Vakuutuskuntoutus eli VKK ry:tä.

Potilasvakuutuskeskuksen päätöksiä ja Potilasvahinkolautakunnan ratkaisusuosituksia laitettava julkisesti saataville anonymisoituna verkossa

Lakiluonnoksen 22 §:ssä asetetaan Potilasvakuutuskeskukselle velvoite huolehtia ratkaisukäytännön yhteneväisyydestä. Vammaisfoorumi katsoo, että avoimuuden takia myös potilaan on saatava tietää, mihin ratkaisukäytäntöön Potilasvakuutuskeskus päätöksessään vetoaa. Siten lakiin tai lain perusteluihin on kirjattava velvoite laittaa julkisesti päätökset saataville verkkoon. Potilasvakuutuskeskuksen nykyinen toimintatapa kuvata verkkosivuilla tyyppitapauksia ei ole vielä riittävä keino. Potilasvakuutuslakia ja sen prosessuaalista menettelyä lähellä oleva liikennevakuutuslain korvausjärjestelmän kehittäminen on puolestaan oiva esimerkki avoimemmista käytänteistä. Nimittäin Liikennevahinkolautakunta on asettanut lausuntonsa verkossa julkisesti saataville. Vastaavasti Potilasvahinkolautakunnan kohdalla pitää noudattaa jatkossa lain voimaantultua samaa avoimempaa käytäntöä ratkaisujen osalta. Prosessuaalisen menestymisarvioinnin näkökulmasta on perusteltua, että vakiintunut ratkaisukäytäntö on helposti ja julkisesti sekä maksutta saatavilla.

Käsittelymääräajat ja päätöksen perusteluvelvollisuus luovat potilaalle oikeusturvaa

Lakiin kirjatut käsittelymääräajat (viivytyksetön käsittely - 7 vrk; korvauksen maksaminen 3 kk) lisäävät korvausasian käsittelyn joutuisuutta ja tärkeä Potilasvakuutuskeskuksen päätöksen perusteluvelvollisuus potilaan oikeusturvaa. Päätöksen perusteluvelvollisuus korostuu erityisesti osittain tai kokonaan kielteisen päätöksen kohdalla tilanteessa, jossa ns. asiantuntijalääkärin näkemys poikkeaa hoitavan lääkärin näkemyksestä lääketieteellisten seikkojen osalta. Vammaisfoorumi on saanut yhteydenottoja juurikin tästä potilaan tavanneen hoitavan lääkärin ja vain asiakirjoja selvittäneen asiantuntijalääkärin näkemysten eroavaisuuksista niin kielteisten päätösten kuin haittaluokkien osalta. Siksi lakiin tulee kirjata selkeä perusteluvelvollisuus lääketieteellisissä seikoissa kielteisissä päätöksissä, jolloin potilas voi punnita, onko muutoksenhauulle enää oikeudellisia perusteita.

Vammaispalvelulain takautumisoikeutta koskeva säännös 15 § tulee säilyttää nykyisellään – ei perusteita potilasvakuutuksen poistamiselle

Vammaisfoorumin mielestä potilasvakuutustyöryhmän loppuraportin lakiluonnoksessa ei ole esitetty riittäviä oikeudellisia perusteita muuttaa nykyistä takautumisoikeusjärjestelmää siten, että Potilasvakuutuskeskuksen velvollisuus korvata kunnille vammaispalvelulain mukaisista palveluista poistettaisiin laista. Kyse on kuitenkin kaikkien vakuutuslajien yhdenvertaisesta kohtelusta vammaispalvelulain 15 §:ssä. Vammaisfoorumin mukaan potilasvakuutus ei poikkea rakenteeltaan ja menettelyiltään esimerkiksi liikennevakuutuksesta, joka säilyttää takautumisoikeutensa

vammaispalvelulain 15 §:ssä. Loppuraportti ei voi ulottua uudistettavaa potilasvakuutuslakia laajemmin pelkästään vakuutusyhtiötä hyödyttävällä tavalla vammaisten henkilöiden erityislainsäädännön muutoksiin. Esitys kaventaisi perusteettomasti vammaisten henkilöiden oikeuksia ja asemaa suhteessa vakuutusyhtiöihin.

VAMMAISFOORUMI RY

Kalle Könkkölä
puheenjohtaja

Pirkko Mahlamäki
pääsihteeri

Lisätietoja: Henrik Gustafsson, Invalidiliiton lakimies,
henrik.gustafsson@invalidiliitto.fi, 044 765 0693